

kediktátum születésének a pillanatában, jelezve, milyen mély nyomot hagytak az akkori események generációk életében.

– Azt mondta, a tragédiákat a művészetek segítségével lehet leginkább megérteni és feldolgozni, de miért van az, hogy Trianon kapcsán mégis csak nagyon kevés értékelhető kortárs reflexió született? Még az irodalomban is, filmben meg pláne, alig találni ilyeneket.

– Önmagában az is nagyon érdekes, hogy amikor Trianonról van szó, mindenki mindig csak Erdélyre figyel, ami nagy baj. Nemrégiben például a német-újvári Batthyány-várban jártam, és amikor feltettem pár képet a Facebookra azzal, hogy Trianon 100: Németújvár, Batthyány-vár, néhányan nem is értették, mit akarok ezzel. Pedig az ezer év alatt felhalmozott burgenlandi magyar kincsek ugyanúgy egy másik ország és nép fennhatósága alá kerültek, ahogyan ez a Tündérkert esetében is megtörtént. Talán az a különbség, hogy arrafelé nem ciki magyarul is kiírni mindent, szemben mondjuk számos felvidéki magyar műemlékkel, ahol a szlovák feliratok mellett legfeljebb angol magyarázatokat találunk. De visszatérve a kérdésre, nem tudom, mi lehet az oka annak, hogy ez a korszak a művészetekben ennyire feldolgozatlan maradt. Azért is furcsa, mert Trianon kérdésében konszenzus van, én legalább is még nem találkoztam olyan emberrel, aki nyíltan azt merné mondani, hogy ezzel az egészszel miért kell foglalkozni. De attól még tény, hogy a Tokaji Írotáborba, aminek idén az „Eredj, ha tudsz...” – Trianon a magyar történelemben és irodalomban címet adtuk, egyetlen színházi előadást tudtunk csak meghívni, a miskolci Fekete szárú cseresznyét. Amit nagyon szeretek, de azért valljuk be, nem egy mai darab. Mert hiába született két remek feldolgozás is a témában, az egyik a Nemzetiben, a másik Fehérváron, ezek, különösen a Vidnyánszky Attila-féle nagyon erős és szuggesztív munka, nem igazán reprodukálhatóak máshol.

– Az írotáborban viszont már két évvel ezelőtt, még Szentmártoni János elnöksége alatt megkezdtek a felkészülést a századik évfordulóra, 2018-ban, az első világháború befejezésének centenáriuma és a háborús trauma az irodalomban volt a téma, 2019-ben a Tanácsköztársaság, most pedig Trianon. Hogyan zajlik majd ennek jegyében a mostani három nap?

– Leginkább vitázni fogunk. A Tokaji Írotábor lényege szerint mégiscsak egy

szellemi műhely, ami mára kicsit megkopott ugyan, de az a feladat, hogy újra felfrissítsük, pezsgőbbé tegyük. Ennek érdekében idén kissé változtattunk a megszokott gyakorlaton, és az előadások mellett a kerekasztal-beszélgetések dominálnak majd. Ezekre nemcsak írókat hívtunk meg, hanem történészeket is. Salamon Konrád és Schmidt Mária nyilvánvalóan nem pont ugyanoda teszik Trianon-ügyben a hangsúlyokat, de éppen ettől lehet érdekes a beszélgetésük.

– Az is céljuk ezzel, hogy a Tokaji Írotábor megszabaduljon a „jobbaldali-konzervatív értelmiség belterjes rendezvénye” címkétől?

– Ezt mások állítják rólunk, akik valamiért nem szeretnek idejárni, még akkor sem, ha hívjuk őket. De valóban, szeretném valahogy ezt a – hívjuk akkor így – belterjességnek nevezett dolgot oldani. Ebből viszont nem az következik, hogy bármely irodalmi-szakmai közösség, köztük mi is, ne vállalhatná a nézeteit. Biztos sokan háborogni fognak azért is, mert ezúttal Kővér László nyitja meg a rendezvényt, sőt lesz vele egy pódiumbeszélgetés. Én viszont azt gondolom, egyáltalán nem baj, nem szégyen, ha ilyen módon is deklaráljuk, hogy minket a nemzeti elköteleződés tart össze, mint ahogyan a Tokaji Írotábor történetéhez hozzátartozik a határon túli magyar írók megjelenése, az értük vállalt felelősség is. Szerintem az ilyesmi csak azoknak probléma, akik még mindig kitananak a függetlenség mítosza mellett, és közben nem látják a fától az erdőt, azaz a saját pozíciójuknak a tarthatatlanságát és ellentmondásosságát. És még mielőtt valaki nagyon lengetné a zászlót, igenis lehet valaki úgy kritikus és önkritikus, hogy közben elkötelezett is bizonyos számára fontos alapértékek, identitás mellett.

– De hogyan lehet mindez vonzó például a fiatalok számára? Nemcsak a nemzeti elkötelezettségre gondolok, hanem arra is, hogy kinőhet-e idővel az írotábor bázisán egy, a Tusványoshoz hasonló komplett, izgalmas fesztivál?

– Talán. Néhány év alatt, ha nem is olyan nagy méretekben, de meg lehet csinálni. A kulcs, hogy az egészet az ösztönművészet irányába kell vinni, és olyan programokat, koncerteket kínálni, amelyek odavonzzák azokat is, akik önmagában csak az irodalomra-történelemre nem lennének vevők. És akkor van rá egy kis esély, hogy napközben, ha más nem, útban egy kávéért, néhány percre behall-

gatnak egy-egy előadásba, és így beleszeretnek egy-egy ügybe. Muszáj valamit tenni, mert ahogyan az Írószövetségben, úgy Tokajban is az látható, már csak a műfaj sajátosságai miatt is, hogy van egy erőteljes előregedés. Ezzel egy pillanattal sem azt akarom mondani, hogy az idős pályatársakra és az ő véleményükre, tapasztalataikra ne volna szükség, de mit ér az egész, ha mindezt nincs kinek átadni? Ahhoz viszont, hogy a fiatalok számára vonzóak legyünk, nemcsak az írotábor, de az irodalom, a kultúra is, nincs mese, nekünk kell változni. Vagy még inkább változtatni.

– A kultúrában ezt a jelenlegi kormányzat több területen meg is tette. Legutóbb például a Színház- és Film-művészeti Egyetem átalakításakor, az intézmény szeptembertől alapítványi formában működik tovább, a kuratórium élén Vidnyánszky Attilával. Bár régóta nem ön vezeti a kulturális tárcát, képviselőként mégis részese a hasonló döntések előkészítésének. Erről mi a véleménye, megérte?

– Maradjunk annyiban, hogy a magyar választók elsöprő többségét ez a kérdés egyáltalán nem érdekli. Amúgy meg teljesen elfogadható törekvés, hogy a magyar egyetemi rendszer úgy alakuljon át, hogy legyenek benne az állami és a magánegyetemek közti átmeneti formában működő, alapítványi fenntartású intézmények is, amelyek a kuratórium-ban helyet kapó gazdasági szakemberek segítségével stabil, kiszámítható gazdálkodással, az államháztartási törvény me-revségét mellőző költségvetési feltételekkel, modern struktúrával működnek, és világszinten is versenyképes a kínálatuk. Egy ideje így működik a Corvinus, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, és többek közt ez a célja a Szent István Egyetem átalakításának is. Érdekes, hogy csak a Színművészeti esetében kerekedett ekkora botrány, a fővárosi liberális értelmiségnek köszönhetően. Arról pedig nem beszél senki, etikus-e, hogy néhányan a hallgatókat tolják maguk előtt pajzsként, védelmezve a saját hatalmi pozícióikat. Ahogy arról sem igen hallottam, hogy ebből a körből olyan sokan felháborodtak volna Gyurcsány Ferenc azon kijelentésén, miszerint hatalomra kerülése esetén vagyoneklobzással sújtaná és földönfutóvá tenné Vidnyánszky Attilát. Ehelyett hangulatkeltés van, és a közvélemény hergelése. Ilyenkor szívesen feltenném a kérdést, hogy valójában ki is ássa egyre mélyebbre az árkokat. ■